

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2022 m. balandžio 28 d.
(OR. en)

8529/22

Tarpinstitucinė byla:
2022/0117 (COD)

JUSTCIV 51
FREMP 82
AUDIO 35
JAI 546
CODEC 565

PASIŪLYMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2022 m. balandžio 28 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generaliniam sekretoriui Jeppe TRANHOLMUI-MIKKELSENUI
Komisijos dok. Nr.:	COM(2022) 177 final
Dalykas:	Pasiūlymas dėl EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVOS dėl asmenų, užsiimančių visuomenine veikla, apsaugos nuo akivaizdžiai nepagrįstų ar piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo procesų (strateginių ieškinių dėl visuomenės dalyvavimo)

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2022) 177 final.

Pridedama: COM(2022) 177 final

EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2022 04 27
COM(2022) 177 final

2022/0117 (COD)

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA

**dėl asmenų, užsiimančių visuomenine veikla, apsaugos nuo akivaizdžiai nepagrįstų ar
piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo procesų (strateginių ieškinių dėl visuomenės
dalyvavimo)**

{SWD(2022) 117 final}

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

• Pasiūlymo pagrindimas ir tikslai

Akivaizdžiai nepagrįstas arba piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo procesas dėl visuomenės dalyvavimo (paprastai taip pat vadinamas *strateginiu ieškiniu dėl visuomenės dalyvavimo* arba SLAPP) yra naujas, bet vis labiau Europos Sąjungoje plintantis reiškinys. Tai yra ypač žalinga priekabiavimo ir bauginimo forma, naudojama prieš tuos, kurie dalyvauja ginant viešąjį interesą. Tai yra nepagrįstas arba pernelyg išpūstas teismo procesas, kurį paprastai inicijuoja galingi asmenys, lobistų grupės, korporacijos ir valstybės organai prieš šalis, kurios reiškia kritiką arba skelbia ieškovams nepatogias žinias viešojo intereso klausimu. Jie siekia cenzūruoti, įbauginti ir nutildyti kritikus, juos apkraunant teisinės gynybos išlaidomis, kol jie nustoja kritikuoti ar prieštarauti. Kitaip nei įprastos procedūros, SLAPP nėra inicijuojami siekiant pasinaudoti teise kreiptis į teismą ir siekti tikslo laimėti bylą arba apginti savo teises. Vietoj to jie inicijuojami siekiant įbauginti atsakovus ir sumažinti jų išteklius. Galutinis tikslas – pasiekti atgrasomąjį poveikį, nutildyti atsakovus ir atgrasyti juos nuo tolesnio darbo.

Paprastai SLAPP taikiniai yra žurnalistai ir žmogaus teisių gynėjai. Tai apima ne tik pavienius asmenis, bet ir žiniasklaidą, leidyklas ir pilietinės visuomenės organizacijas, pavyzdžiui, dalyvaujančias aplinkos srities veikloje. Taip pat gali būti taikomasi į kitus visuomenine veikla užsiimančius asmenis, pavyzdžiui, tyrėjus ir akademikus.

Kad demokratija būtų sveika ir klestinti, piliečiai turi turėti galimybę aktyviai dalyvauti viešose diskusijose be nederamo valdžios institucijų ar kitų galingų interesų atstovų kišimosi. Siekiant užtikrinti prasmingą dalyvavimą, piliečiai turi turėti galimybę gauti patikimą informaciją, kuri leistų jiems susidaryti savo nuomonę ir naudotis savo sprendimu viešojoje erdvėje, kurioje galima laisvai reikšti skirtingą požiūrį.

Žurnalistams tenka esminis vaidmuo sudarant palankesnes sąlygas viešoms diskusijoms ir skleidžiant informaciją, nuomones ir idėjas. Jie turi turėti galimybę veiksmingai vykdyti savo veiklą, kad Europos demokratinėse valstybėse piliečiai galėtų susipažinti su įvairiomis nuomonėmis. Tiriamosios žurnalistikos atstovai atlieka itin svarbų vaidmenį kovojant su organizuotu nusikalstamumu, korupcija ir ekstremizmu. Reikalinga tvirta apsaugos priemonių sistema, kad jie galėtų atlikti esminį savo, kaip teisėtų viešųjų interesų sergėtojų, vaidmenį. Jų darbui kyla ypač didelė rizika ir jie patiria vis daugiau išpuolių ir priekabiavimo. Žmogaus teisių gynėjams tenka labai svarbus vaidmuo puoselėjant pagrindines teises, demokratines vertybes, socialinę įtrauktį, aplinkos apsaugą ir teisinę valstybę. Jie turėtų turėti galimybę aktyviai dalyvauti visuomeniniame gyvenime ir pareikšti savo nuomonę politikos klausimais ir sprendimų priėmimo procesuose nebijodami bauginimo.

Šalių galios disbalansas, kai ieškovo padėtis yra galingesnė nei atsakovo, pavyzdžiui, finansiniu ar politiniu požiūriu, dažnai yra SLAPP požymis. Nors taip yra ne visada, kai toks galios disbalansas egzistuoja, jis labai prisideda prie SLAPP potencialo sukelti žalingus padarinius jų adresatams, o tai atgraso nuo viešų diskusijų. Be to, SLAPP gali turėti atgrasomojo poveikio kitiems galimiems adresatams: jie gali nuspręsti nepasinaudoti savo teise tirti viešojo intereso klausimus ir apie juos nepranešti. Dėl to gali atsirasti vidinė cenzūra.

SLAPP yra piktnaudžiavimas teismo procesu ir užkrauna nereikalingą naštą teismams. SLAPP inicijuojantys subjektai ir asmenys savo reikalavimus gali grįsti įvairiais pagrindais. Įtarimai dažnai susiję su šmeižtu, tačiau jie taip pat susiję su kitų taisyklių ar teisių (pvz., duomenų apsaugos ar privatumo teisės aktų) pažeidimais. Įtarimai dažnai derinami su

ieškiniais dėl nuostolių ar žalos atlyginimo arba kartais su teismo draudimais (kuriais uždraudžiamas arba bent jau atidedamas paskelbimas).

Remiantis 2020 ir 2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitomis, kai kuriose valstybėse narėse nustatyta, kad SLAPP paplitimas kelia didelį susirūpinimą.

Europos Tarybos žurnalistikos apsaugos ir žurnalistų saugumo skatinimo platformoje¹ taip pat pranešama, kad daugėja perspėjimų apie rimtas grėsmes žurnalistų saugumui ir žiniasklaidos laisvei Europoje, įskaitant daugybę teismo bauginimo atvejų. Europos Tarybos žurnalistikos apsaugos ir žurnalistų saugumo skatinimo platformos partnerių asociacijų 2021 m. metinėje ataskaitoje pabrėžiama, kad, palyginti su ankstesniais metais, 2020 m. gerokai padaugėjo su SLAPP susijusių perspėjimų – tiek perspėjimų, tiek atitinkamų Europos Tarybos valstybių narių jurisdikcijų.² Apskritai iš surinktos informacijos apie Europos žiniasklaidos pliuralizmo observatoriją³ taip pat matyti, kad žurnalistų darbo sąlygos blogėja. 2021 m. žiniasklaidos laisvės greitojo reagavimo priemonėmis (MFRR) 24 ES valstybėse narėse per 12 mėnesių užfiksuoti 439 perspėjimai (buvo kėsiamasi į 778 su žiniasklaida susijusius asmenis arba subjektus), įskaitant SLAPP⁴.

Nors turima daugiau duomenų apie SLAPP pobūdžio grąsinimus žurnalistams ir žmogaus teisių gynėjams, kiti visuomenine veikla užsiimantys subjektai, pavyzdžiui, profesinių sąjungų aktyvistai ir akademinės bendruomenės atstovai, susiduria su panašiomis problemomis. Tai buvo nurodyta daugelyje pilietinės visuomenės nuomonių, gautų per atviras viešas konsultacijas.

Daugelis SLAPP pasitaiko šalies viduje ir tarpvalstybinių pasekmių neturi. Tačiau SLAPP dažnai būna tarpvalstybinio pobūdžio, o tais atvejais, kai esama tarpvalstybinių pasekmių, jie tampa dar sudėtingesni, lemia papildomas išlaidas ir atsakovams sukelia dar daugiau neigiamų pasekmių. Dėl internetinės žiniasklaidos prieinamumo įvairiose jurisdikcijose gali būti ieškoma palankesnio teisinio reglamentavimo ir trukdoma veiksmingai pasinaudoti teise kreiptis į teismą ir teismo bendradarbiavimo galimybėmis. Atsakovams tuo pačiu metu ir skirtingose jurisdikcijose gali būti iškeltos kelios bylos. Palankesnio teisinio reglamentavimo ieškojimo (arba šmeižto turizmo) reiškinys yra šią problemą didinantis veiksnys, o kai kurios jurisdikcijos laikomos palankesnėmis ieškovams. Poveikis dar didesnis, kai SLAPP pradedami teikti už Europos Sąjungos ribų.

¹ Nuo 2015 m. Europos Tarybos platforma padėjo rinkti ir skleisti informaciją, susijusią su didelį susirūpinimą keliančiomis problemomis dėl žiniasklaidos laisvės ir žurnalistų saugumo Europos Tarybos valstybėse narėse. Prisidedančios organizacijos partnerės – pakviestos tarptautinės NVO ir žurnalistų asociacijos – skelbia įspėjimus apie žiniasklaidos laisvės pažeidimus ir metines ataskaitas apie žiniasklaidos laisvės padėtį ir žurnalistų saugumą Europoje. Tikimasi, kad Europos Tarybos valstybės narės imsis veiksmų ir spres problemas bei informuos platformą apie veiksmus, kurių imtasi reaguojant į perspėjimus. Mažas Europos Tarybos valstybių narių, įskaitant ES valstybes nares, atsakymų skaičius rodo, kad reikia imtis tolesnių veiksmų. <https://www.coe.int/en/web/media-freedom>.

² 2021 m. [žurnalistikos apsaugos ir žurnalistų saugumo skatinimo platformoje \(coe.int\)](https://www.coe.int/en/web/media-freedom), paskelbti 282 perspėjimai, iš kurių keli buvo susiję su teismo bauginimo atvejais, t. y. oportunistinio, savavališko ar nepagrįsto teisės akto, įskaitant šmeižto, kovos su terorizmu, nacionalinio saugumo, chuliganizmo ar kovos su ekstremizmu įstatymus, naudojimo atvejais. Europos Tarybos žurnalistikos apsaugos ir žurnalistų saugumo skatinimo platformos asociacijų partnerių 2021 m. metinėje ataskaitoje pažymėta, kad 2020 m., palyginti su ankstesniais metais, padaugėjo perspėjimų ir atitinkamų Europos Tarybos valstybių narių jurisdikcijų – [1680a2440e \(coe.int\)](https://www.coe.int/en/web/media-freedom).

³ <https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor>

⁴ <https://www.ecpmf.eu/wp-content/uploads/2022/02/MFRR-Monitoring-Report.pdf>. Atskiroje informacijos suvestinėje pateikiami duomenys apie 27 ES valstybes nares. https://www.mfrr.eu/wp-content/uploads/2022/02/2022_02_17_MFRR_FACT_SHEET_MAPPING_MEDIA_FREEDOM_European_Union_Member_States_Year_2021.pdf.

Pasiūlymo tikslas

Šis pasiūlymas yra vienas iš veiksmų pagal Europos demokratijos veiksmų planą, kuriais siekiama stiprinti žiniasklaidos pliuralizmą ir žiniasklaidos laisvę Europos Sąjungoje. Inicijatyva taip pat apima žmogaus teisių gynėjus, kurie atlieka itin svarbų vaidmenį mūsų demokratinėse valstybėse ir kurie taip pat yra vis labiau pažeidžiami dėl tokių piktnaudžiaujamojo pobūdžio priekabiavimo formų.

Pasiūlymu siekiama apsaugoti SLAPP adresatus ir užkirsti kelią tolesniam šio reiškinių plitimui ES. Šiuo metu nė viena valstybė narė neturi konkrečių apsaugos nuo tokių procesų priemonių ir tik kelios valstybės narės šiuo metu svarsto galimybę nustatyti konkrečias apsaugos priemones. Taip pat nėra ES masto taisyklių, kuriomis būtų sprendžiami SLAPP klausimai. Plėtojant bendrą ES supratimą apie tai, kas yra SLAPP, ir nustatant procedūrinės apsaugos priemones, pasiūlymu siekiama suteikti teismams veiksmingų priemonių, kad jie galėtų kovoti su SLAPP, o adresatams – priemonių apsiginti.

Siūlomos procedūrinės apsaugos priemonės taikomos tarpvalstybinių pasekmių turinčiais atvejais. Kaip pabrėžta pirmiau, dėl tarpvalstybinio SLAPP bylų aspekto jos tampa sudėtingesnės, o atsakovai patiria daugiau sunkumų. Kitas pasiūlymo tikslas – apsaugoti ES piliečius ir pilietinę visuomenę nuo trečiosiose šalyse inicijuotų SLAPP.

Komisijos rekomendacija dėl žurnalistų ir žmogaus teisių gynėjų, užsiimančių visuomenine veikla, apsaugos nuo akivaizdžiai nepagrįstų ar piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo procesų (strateginių ieškinių dėl visuomenės dalyvavimo)

Šis direktyvos pasiūlymas ir Komisijos rekomendacija dėl žurnalistų ir žmogaus teisių gynėjų, užsiimančių visuomenine veikla, apsaugos nuo akivaizdžiai nepagrįstų ar piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo procesų (strateginių ieškinių dėl visuomenės dalyvavimo)⁵, priimti tuo pačiu metu, yra vienas kitą papildantys ir visiškai nuoseklūs.

Rekomendacijoje valstybės narės raginamos peržiūrėti savo nacionalinę padėtį siekiant užtikrinti, kad jų taikomose teisinėse sistemose būtų numatytos būtinos apsaugos priemonės SLAPP klausimui spręsti visapusiškai laikantis pagrindinių teisių, įskaitant teisę į saviraiškos laisvę, teisę kreiptis į teismą ir teisę į asmens duomenų apsaugą bei demokratines vertybes. Valstybės narės taip pat raginamos į savo nacionalinės teisės aktus įtraukti apsaugos priemones, panašias į tas, kurios įtrauktos į Sąjungos priemones klausimams, susijusiems su akivaizdžiai nepagrįstais ir piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo procesais, spręsti nagrinėjant tarpvalstybinio pobūdžio civilines bylas. Valstybėms narėms rekomenduojama, *inter alia*, panaikinti laisvės atėmimo bausmės garbės ir orumo įžeidimo bylose ir tokios byloms nagrinėti pirmenybę teikti administracinei ar civilinei teisei, o ne baudžiamajai teisei, su sąlyga, kad atitinkamos nuostatos turi mažesnę baudžiamąjį poveikį ir kad administracinėse taisyklėse nenumatyta jokia sulaikymo forma.

Rekomendacijoje taip pat aptariami aspektai, susiję su teisės specialistų ir galimų SLAPP adresatų mokymu, siekiant pagerinti jų žinias ir įgūdžius, kad jie galėtų veiksmingai spręsti SLAPP klausimus, taip pat informuotumo didinimas, visų pirma siekiant sudaryti sąlygas žurnalistams ir žmogaus teisių gynėjams atpažinti, kada jie susiduria su SLAPP, parama SLAPP adresatams (pvz., finansinė ar teisinė pagalba) ir sistemingesnis stebėjimas bei duomenų rinkimas.

⁵ C(2022) 2428, 2022 4 27.

- **Suderinamumas su kitomis Sąjungos politikos sritimis**

Europos demokratijos veiksmų planas

2020 m. gruodžio 3 d. Komisija paskelbė Europos demokratijos veiksmų planą⁶, kuriame paskelbtas priemonių rinkinys žiniasklaidos laisvei ir žiniasklaidos pliuralizmui stiprinti, įskaitant SLAPP iniciatyvą, ir toliau nurodyta rekomendacija dėl žurnalistų saugumo. Tas veiksmų planas yra bendroji iniciatyva, kuria siekiama suteikti galių piliečiams ir kurti atsparesnę demokratiją visoje ES.

Rekomendacija dėl žurnalistų ir kitų žiniasklaidos specialistų apsaugos, saugumo ir įgalėjimo užtikrinimo Europos Sąjungoje

Kaip pabrėžiama Europos demokratijos veiksmų plane, SLAPP dažnai naudojami kartu su grasinimais dėl fizinio žurnalistų saugumo. 2021 m. rugsėjo 16 d. Komisija priėmė Rekomendaciją dėl žurnalistų ir kitų žiniasklaidos specialistų apsaugos, saugumo ir įgalėjimo užtikrinimo Europos Sąjungoje⁷.

Rekomendacija siekiama visiems žiniasklaidos specialistams užtikrinti saugesnes darbo sąlygas, kad jie galėtų be baimės ir nebauginami dirbti tiek internete, tiek realiame gyvenime. Rekomendacijoje valstybėms narėms nustatomi veiksmai žurnalistų saugumui pagerinti. Be to, rekomendacijoje raginama kurti nepriklausomas nacionalines paramos tarnybas, kurios, pavyzdžiui, teiktų pagalbos linijų paslaugas, teisinės konsultacijas, psichologinę pagalbą ir prieglobstį žurnalistams ir kitiems žiniasklaidos specialistams, kuriems grasinama. Joje taip pat raginama sustiprinti žurnalistų apsaugą per demonstracijas, užtikrinti didesnę saugumą internete ir teikti konkrečią paramą žurnalistams.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) taikymo stiprinimo strategija

Šis pasiūlymas papildo 2020 m. gruodžio 2 d. priimtą Pagrindinių teisių chartijos taikymo ES stiprinimo strategiją⁸ ir visiškai ją atitinka. Šioje strategijoje pripažįstama, kad pilietinės visuomenės organizacijos ir žmogaus teisių gynėjai yra gyvybiškai svarbūs sveikai demokratijai ir visuomenei, kurioje žmonės gali naudotis savo pagrindinėmis teisėmis. Todėl joje nustatomi veiksmai, kuriais siekiama, *inter alia*, remti ir apsaugoti pilietinės visuomenės organizacijas ir žmogaus teisių gynėjus. Visų pirma strategijoje pripažįstama, kad kai kuriose valstybėse narėse tie subjektai susiduria su sunkumais, įskaitant šmeižto kampanijas, fizinius ir žodinius išpuolius, bauginimą ir priekabiavimą, be kita ko, per SLAPP.

Strategijoje Komisija paragino valstybes nares savo šalyje, be kita ko, vietos lygmeniu, skatinti pilietinės visuomenės organizacijas ir žmogaus teisių gynėjams palankią ir saugią aplinką.

Šiuo pasiūlymu sukuriamas dar vienas pagrindinių teisių stiprinimo Europos Sąjungoje ramstis ir remiamas vienas iš strategijos tikslų.

Teisinės valstybės principo taikymo ataskaitos

Komisijos 2020 m.⁹ ir 2021 m.¹⁰ teisinės valstybės principo taikymo ataskaitose pateikiama įrodymų apie SLAPP atsiradimą Europos Sąjungoje. Ataskaitose pabrėžiama, kad kai kuriose

⁶ COM(2020) 790 *final*, 2020 12 03.

⁷ 2021 m. rugsėjo 16 d. C(2021) 6650 *final*.

⁸ COM(2020) 711 *final*, 2020 12 02.

⁹ COM(2020) 580 *final*, Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2020 m. teisinės valstybės principo taikymo

valstybėse narėse žurnalistai ir žmogaus teisių gynėjai vis dažniau susiduria su įvairių formų grasinimais ir išpuoliais tiek fiziškai, tiek internete, susijusiais su jų leidiniais ir darbu, įskaitant SLAPP naudojimą.

Pranešėjų apsaugos direktyva

Šis pasiūlymas nedaro poveikio apsaugai, kuri jau numatyta Direktyvoje dėl asmenų, pranešančių apie Sąjungos teisės pažeidimus, apsaugos¹¹, ir visiškai su ja dera. Veiksminga pranešėjų apsauga nuo atsakomųjų veiksmų yra labai svarbi ginant viešąjį interesą, taip pat apsaugant žiniasklaidos, kaip sergėtojos, vaidmenį demokratinėse visuomenėse, nes pranešėjai dažnai yra svarbus tiriamosios žurnalistikos šaltinis. Direktyvoje 2019/1937 numatyta griežta asmenų, pranešančių informaciją apie Sąjungos teisės pažeidimus, apsauga nuo bet kokios formos atsakomųjų veiksmų tiek su darbu susijusiomis, tiek nesusijusiomis aplinkybėmis, įskaitant atsakomuosius veiksmus pasitelkiant teismo procesus, pavyzdžiui, susijusius su šmeižtu, konfidencialumo pažeidimu ir asmens duomenų apsauga. Tais atvejais, kurie patenka tiek į šio pasiūlymo, tiek į Direktyvos 2019/1937 taikymo sritį, turėtų būti taikoma abiejų teisės aktų teikiama apsauga.

2020–2024 m. ES žmogaus teisių ir demokratijos veiksmų planas

Veiksmų planu¹² prisidedama prie žurnalistų ir žiniasklaidos darbuotojų saugumo ir apsaugos visame pasaulyje, be kita ko, kuriant saviraiškos laisvei palankią aplinką ir smerkiant išpuolius ir kitų formų priekabiavimą ir bauginimą tiek internete, tiek realiame gyvenime. Veiksmų planu reaguojama į konkrečias grėsmes, su kuriomis susiduria moterys žurnalistės, užtikrinama, kad persekiojami, bauginami ar grėsmę patiriantys asmenys gautų pagalbą per ES žmogaus teisių gynėjų apsaugos mechanizmus, ir remiamos žiniasklaidos iniciatyvos. Veiksmų planu kreipiamasi į valstybės valdžios institucijas, kad jos užkirstų kelią tokiam smurtui ir jį pasmerktų bei imtųsi veiksmingų priemonių nebaudžiamumui panaikinti.

Žurnalistų ir žmogaus teisių gynėjų apsauga grindžiami ES išorės veiksmai žmogaus teisių ir demokratijos srityje, kaip numatyta veiksmų plane. Šis pasiūlymas dera su tvirtomis ES pastangomis, kurių ji imasi šioje srityje visame pasaulyje, ir suteiks papildomą postūmį toliau tikslingai remti žmogaus teisių gynėjus ir žurnalistus, susiduriančius su SLAPP.

ES žmogaus teisių gairės dėl saviraiškos laisvės internete ir realiame gyvenime.

Gairėse¹³ nurodyta, kad ES kovos su savavališkais išpuoliais, beatodairišku piktnaudžiavimu baudžiamuosiuose ir civiliniuose procesuose, šmeižto kampanijomis ir pernelyg dideliais apribojimais žurnalistams, žiniasklaidos subjektams, NVO ir socialinės žiniasklaidos asmenybėms, kai taip siekiama užkirsti kelią šioms asociacijoms ir asmenims laisvai naudotis savo teise į saviraiškos laisvę.

ataskaita. Teisinės valstybės padėtis Europos Sąjungoje“. - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?qid=1602583951529&uri=CELEX%3A52020DC0580>

¹⁰ COM(2021) 700 *final*, Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Teisinės valstybės padėtis Europos Sąjungoje“. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?qid=1634551652872&uri=CELEX%3A52021DC0700>

¹¹ 2019 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/1937 dėl asmenų, pranešančių apie Sąjungos teisės pažeidimus, apsaugos (OL L 305, 2019 11 26, p. 17–56).

¹² Bendras komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai „2020–2024 m. ES žmogaus teisių ir demokratijos veiksmų planas“, JOIN/2020/5 *final*.

¹³ <https://www.consilium.europa.eu/media/28348/142549.pdf>

Orhuso konvencija

Sąjunga ir jos valstybės narės yra Jungtinių Tautų Europos ekonomikos komisijos (UNECE) konvencijos dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimančios sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais (toliau – Orhuso konvencija)¹⁴. Šalys, turinčios individualią ir bendrą atsakomybę ir įpareigojimus pagal šią konvenciją. Šios konvencijos 3 straipsnio 8 dalyje kiekviena Šalis įpareigojama užtikrinti, kad asmenys, besinaudojantys savo teisėmis pagal Konvencijos nuostatas, nebūtų baudžiami, persekiojami ir prie jų nebūtų priekabijama dėl jų dalyvavimo. Aplinkos gynėjų įtraukimas į šio pasiūlymo taikymo sritį padeda įgyvendinti šį Sąjungos priimtą tarptautinį įsipareigojimą.

Komunikatas dėl kovos su nusikaltimais aplinkai

2021 m. gruodžio 15 d. priimtame komunikate Komisija įsipareigojo į teisės akto dėl kovos su piktnaudžiavimu keliant ieškinius žurnalistams ir žmogaus teisių gynėjams pasiūlymo aprėptį įtraukti aplinkos gynėjus¹⁵.

2. TEISINIS PAGRINDAS, SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO PRINCIPAI

• Teisinis pagrindas

Šio pasiūlymo teisinis pagrindas yra Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 81 straipsnio 2 dalis, kuri yra įprastas teismo bendradarbiavimo tarpvalstybinio pobūdžio civilinėse bylose teisinis pagrindas. Konkrečiau, teisinis pagrindas yra SESV 81 straipsnio 2 dalies f punktas, kuriuo Europos Parlamentui ir Tarybai suteikiami įgaliojimai patvirtinti priemones, kuriomis siekiama užtikrinti „civiliniam procesui tinkamai veikti trukdančių kliūčių šalinimą, jei reikia skatinant civilinio proceso normų suderinamumą valstybėse narėse“. Kadangi SLAPP yra kliūtis tinkamam civilinio proceso veikimui, Sąjunga yra kompetentinga tuo pagrindu priimti teisės aktus tarpvalstybinio pobūdžio civilinėse bylose. SLAPP yra piktnaudžiavimas civiliniu procesu, nes jais siekiama ne įgyvendinti teisę kreiptis į teismą, o priekabauti prie atsakovų ir juos nutildyti. Be to, ilgas procesas sukuria papildomą našta nacionalinėms teismų sistemoms.

V skyriaus taisyklės, susijusios su trečiųjų šalių teismo sprendimais, taip pat grindžiamos 81 straipsnio 2 dalies f punktu, nes jos papildo pagrindinį šio pasiūlymo tikslą. Jomis užtikrinamas šio pasiūlymo taisyklių veiksmingumas prieš akivaizdžiai nepagrįstus arba piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo ieškinius dėl visuomenės dalyvavimo, užkertant kelią tokių bylų iškėlimui trečiųjų šalių teismuose.

• Subsidiarumo principas (neišimtinės kompetencijos atveju)

SLAPP atsiranda daugelyje valstybių narių ir tampa ES masto problema. Tuo pat metu nė viena iš valstybių narių šiuo metu nenumato konkrečių apsaugos nuo SLAPP priemonių¹⁶. Priklausomai nuo nacionalinės teisės, nuo SLAPP apsaugoti gali būti naudojamos kai kurios esamos bendrosios apsaugos priemonės, tačiau tokios bendrosios apsaugos priemonės valstybėse narėse labai skiriasi, o jų veiksmingumas sprendžiant SLAPP klausimą yra ribotas.

¹⁴ 2005 m. vasario 17 d. Tarybos sprendimas 2005/370/EB dėl Konvencijos dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimančios sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais sudarymo Europos bendrijos vardu (OL L 124, 2005 5 17, p. 1).

¹⁵ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai „Aktyvesnė kova su nusikaltimais aplinkai“, COM(2021) 814 *final*, 2021 12 15.

¹⁶ IE, LT ir MT pasiūlė teisės aktus arba svarsto galimybę siūlyti teisės aktus šiai problemai spręsti.

Be to, dėl esamų nacionalinės proceso teisės skirtumų kyla rizika, kad skirtingose ES jurisdikcijose bus dažniau ieškoma palankesnio teisinio reglamentavimo ir pradedami keli teismo procesai. Iš įrodymų matyti, kad nacionalinė civilinio proceso teisė ne visada yra tinkamai parengta papildomoms problemoms, kylančioms dėl tarpvalstybinio proceso, spręsti¹⁷. Dėl nacionalinės teisės aktų skirtumų taip pat labai mažai tikėtina, kad valstybės narės, veikdamos atskirai, sėkmingai pašalintų šį reiškinį arba galėtų užtikrinti bendrą tokių taisyklių suderinamumą visose valstybėse narėse – kad visoje Sąjungoje būtų užtikrintas vienodai aukštas apsaugos lygis.

Siekiant kovoti su šia rizika ir išvengti naštos nacionaliniams teismams dėl daugybės ir ilgai trunkančių piktnaudžiaujamųjų teismo procesų, būtina nustatyti būtiniausius standartus ir užtikrinti civilinio proceso taisyklių, taikomų valstybėse narėse SLAPP atžvilgiu, suderinamumą. ES lygmens veiksmai padeda nuosekliai kovoti su SLAPP atsiradimu ir jų skaičiaus didėjimu visoje ES ir užtikrinti valstybių narių požiūrio į šį reiškinį konvergenciją¹⁸.

ES veiksmai suteiktų pridėtinės vertės, be kita ko, numatant apsaugos priemones, skirtas veiksmingai kovoti su trečiosiose šalyse pareiškiamais SLAPP. Valstybių narių bendri veiksmai taip pat reikalingi kovai su trečiosiose šalyse pareiškiamais SLAPP, nes priešingu atveju ieškovai gali siekti pasinaudoti valstybių narių sistemų skirtumais ir siekti, kad trečiosiose šalyse priimti sprendimai dėl SLAPP būtų pripažįstami ir vykdomi ten, kur to lengviausia siekti.

Pasiūlyme laikomasi subsidiarumo principo, nes siūlomos tik tikslinės apsaugos priemonės, o teisėkūros veiksmai apsiriboja tik tuo, kas absoliučiai būtina siekiant to, ko valstybės narės negali pasiekti veikdamos pavieniui.

- **Proporcingumo principas**

ES lygmens veiksmai turėtų būti tikslingi ir apsiriboti tuo, kas būtina siekiant užtikrinti, kad valstybių narių požiūris į tarpvalstybines situacijas būtų nuoseklus. Pasiūlymas atitinka proporcingumo principą. Dėl šios priežasties siūlomos tik tikslingos procedūrinės apsaugos priemonės. Jomis siekiama įtvirtinti tik tai, kas būtina siekiant užtikrinti geresnį tarpvalstybinio civilinio proceso veikimą, kai pareiškiami SLAPP, kurie kelia didelę grėsmę Europos demokratijai ir teisinei valstybei.

Proporcingumą taip pat rodo tai, kad daugelis elementų, kuriais siekiama kovoti su SLAPP, bus pateikti kaip ne teisėkūros priemonės rekomendacijoje, o ne teisėkūros veiksmas.

- **Priemonės pasirinkimas**

Pasirinktas teisės aktas yra direktyva, kurioje bus numatytos privalomos ir nuoseklios procesinės apsaugos priemonės valstybėse narėse. Tai padės išvengti esamų apsaugos priemonių skirtumų tarp valstybių narių, dėl kurių kyla pavojus, kad bus ieškoma palankesnio teisinio reglamentavimo kitose valstybėse narėse. Tuo pat metu direktyvos pasirinkimas leis valstybėms narėms pritaikyti konkrečias procesines apsaugos priemones jų nacionalinei civilinei ir proceso teisei, kuri valstybėse narėse vis dar labai skiriasi.

¹⁷ Europos Komisija, Teisingumo ir vartotojų reikalų generalinis direktoratas, Gascón Inchausti, M., Hess, B., Cuniberti, G., et al., *An evaluation study of national procedural laws and practices in terms of their impact on the free circulation of judgments and on the equivalence and effectiveness of the procedural protection of consumers under EU consumer law: strand 1: mutual trust and free circulation of judgments*, Leidinių biuras, 2017 m., https://data.europa.eu/doi/10.2838/38491_p_31.

¹⁸ Kelios valstybės narės (IE, LT ir MT) šiuo metu vertina apsaugos nuo SLAPP poreikį.

Direktyvą papildys ne teisėkūros priemonė (rekomendacija). Taip veiksmingai derinami teisėkūros ir ne teisėkūros veiksmai.

3. *EX POST* VERTINIMO, KONSULTACIJŲ SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMO REZULTATAI

• Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis

Konsultacijose su suinteresuotosiomis šalimis buvo gauta įvairių svarbiausių suinteresuotųjų subjektų, atstovaujančių ES ir ne ES piliečiams, nacionalinių valdžios institucijų, teisės specialistų, pavyzdžiui, teisėjų, akademinės bendruomenės, mokslinių tyrimų institucijų, NVO ir kitų atitinkamų interesų grupių, nuomonių ir pastabų.

Per konsultacijas 2021 m. kovo mėn. vyko tiriamoji techninė tikslinės grupės diskusija su atrinktais dalyviais, įskaitant keturis SLAPP adresatus, kurie sutiko pasidalyti asmenine patirtimi, suteikė naudingų įžvalgų apie SLAPP ir padėjo parengiamajame etape.

Per 2021 m. spalio 4 d. – 2022 m. sausio 10 d. vykusias viešas konsultacijas¹⁹ buvo siekiama sužinoti piliečių, žurnalistų, valstybių narių, NVO, pilietinės visuomenės, teisėjų, teisininkų ir kitų suinteresuotųjų subjektų nuomonę dėl SLAPP ir dėl galimų kovos su SLAPP Europos Sąjungoje veiksmų.

2021 m. lapkričio 12 d. – 2022 m. sausio 10 d.²⁰ per Europos teisminį tinklą civilinėse ir komercinėse bylose vykdytomis tikslinėmis konsultacijomis su nacionaliniais teisėjais siekta gauti išsamesnės grįžtamosios informacijos apie SLAPP atvejų nustatymą, galimus procedūrinius trūkumus, jau esamas (nors ir ne vien su SLAPP susijusias) nacionalines teisių gynimo priemones, teisėjų informuotumą apie SLAPP ir teisėjų mokymo poreikius.

2021 m. spalio mėn. įvykusiame techniniame susitikime su valstybių narių ekspertais buvo surinkta įžvalgų apie valstybių narių (įskaitant valstybių narių nepriklausomas įstaigas ir institucijas) nuomos dėl to, ar reikėtų imtis ES lygmens veiksmų kovojant su SLAPP ir kokių rūšių veiksmai tai turėtų būti, kokių bendrųjų ar konkrečių teisminių teisių gynimo priemonių (jei tokių yra) galima imtis ir kokią paramą šiuo metu nacionaliniu lygmeniu galima teikti SLAPP adresatams.

2021 m. lapkričio mėn. surengtas praktinis seminaras su atrinktais suinteresuotaisiais subjektais suteikė galimybę aptarti SLAPP aspektus, rinkti informaciją, aptarti ir išbandyti galimus sprendinius.

Atlikdama parengiamąjį darbą Komisija atsižvelgė į įrodymus, Europos Parlamento surinktus šiuo klausimu rengiant pranešimą savo iniciatyva, kuris buvo priimtas 2021 m. pabaigoje.

Suinteresuotųjų subjektų atsiliepimai, visų pirma per atviras viešas konsultacijas ir suinteresuotųjų subjektų susitikimą, parodė tvirtą paramą ES masto veiksams kovojant su SLAPP – tiek teisėkūros, tiek ne teisėkūros priemonėmis. ES masto organizacijos pranešė, kad Europos Sąjungoje SLAPP, įskaitant tarpvalstybinius atvejus, daugėja. Viešose konsultacijose pareikštose nuomonėse taip pat pabrėžiama mokymo ir informuotumo apie SLAPP didinimo svarba, duomenų rinkimo nauda ir tinkamos SLAPP stebėsenos poreikis.

¹⁹ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13192-EU-action-against-abusive-litigation-SLAPP-targeting-journalists-and-rights-defenders/public-consultation_lt

²⁰ https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/EJN_SLAPP

Viešų konsultacijų ir suinteresuotųjų subjektų susitikimo atsiliepimai taip pat suteikė svarbių įrodymų apie šį reiškinį ES, į kuriuos buvo atsižvelgta prie šio pasiūlymo pridedamame Komisijos tarnybų darbiniam dokumente²¹.

Dauguma valstybių narių pareiškė remiančios ES veiksmus kovojant su SLAPP, atkreipdamos dėmesį į poreikį apsaugoti saviraiškos ir informacijos laisvę ir žiniasklaidos laisvę, kartu išlaikant pusiausvyrą tarp apsaugos nuo SLAPP priemonių ir teisės kreiptis į teismą. Kai kurios valstybės narės nurodė, kad įrodymų apie SLAPP atvejus, visų pirma susijusių su tarpvalstybiniu aspektu, stokojama ir tai yra susirūpinimą keliantis reiškinys jų šalyje.

Tikslinės konsultacijos su nacionaliniais teisėjais parodė, kad respondentų valstybėje narėje nėra teisinės SLAPP apibrėžties arba konkrečiai SLAPP skirtos apsaugos sistemos teisinės apibrėžties, nors kai kurios esamos nacionalinės bendrosios apsaugos priemonės iš esmės gali būti naudojamos SLAPP atvejais.

2021 m. lapkričio 11 d. Europos Parlamentas priėmė pranešimą savo iniciatyva dėl SLAPP²², kuriame Komisija raginama pateikti išsamų kovos su SLAPP priemonių rinkinį, įskaitant teisės aktus.

Komisija taip pat užsakė tyrimus, siekdama geriau suprasti šį reiškinį ES ir parengti pirmą padėties valstybėse narėse apžvalgą. Ši pirmoji padėties apžvalga suteikė įžvalgų apie SLAPP ir jų veiksmus²³. Antrasis tyrimas buvo išsamesnis lyginamasis tyrimas, kuriame išsamiai įvertinta dabartinė padėtis valstybėse narėse²⁴.

- **Tiriamųjų duomenų rinkimas ir naudojimas**

Siekdama parengti SLAPP iniciatyvą, 2021 m. Komisija įsteigė ekspertų grupę²⁵. Grupę sudarė mokslininkai, teisės specialistai ir žiniasklaidos bei pilietinės visuomenės atstovai. Grupės įgaliojimai buvo teikti teisinės ekspertinės žinias SLAPP klausimais, veikti kaip ES lygmens platforma, skirta keistis geriausios patirties pavyzdžiais bei žiniomis ir, kai įmanoma, padėti SLAPP adresatams. 2021 m. rudenį ekspertų grupėje buvo įsteigtas specialus teisėkūros pogrupis, kuris padės Komisijai parengti teisėkūros procedūra priimamo akto pasiūlymą.

- **Komisijos tarnybų darbinis dokumentas**

Prie šio pasiūlymo pridedamas Komisijos tarnybų darbinis dokumentas²⁶, kuriame pateikiamas pasiūlymo pagrindimas, analizė ir turimi įrodymai. Prie pasiūlymo nėra pridėtas poveikio vertinimas, nes šiame pasiūlyme bus numatytos tikslinės procedūrinės apsaugos priemonės ir dėl jo nebus patirta didelių kiekybiškai įvertinamų išlaidų. Priešingai, pasiūlymu nacionaliniams teismams bus suteiktos labiau pritaikytos priemonės, kad būtų užkirstas kelias bandymams piktnaudžiauti teisminėmis procedūromis ir išvengta susijusių išlaidų, kurias toks piktnaudžiavimas gali sukelti teismų sistemai. Be to, SLAPP kelia pavojų pagrindinėms

²¹ SWD(2022)117, 2022 4 27.

²² 2021 m. lapkričio 11 d. Europos Parlamento rezoliucija „Demokratijos ir žiniasklaidos laisvės bei pliuralizmo stiprinimas ES: netinkamas civilinės ir baudžiamosios teisės veiksmų naudojimas siekiant užtildyti žurnalistus, NVO ir pilietinę visuomenę“ (2021/2036(INI)).

²³ Pateikta adresu https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/ad-hoc-literature-review-analysis-key-elements-slapp_en.pdf

²⁴ https://ec.europa.eu/info/files/strategic-lawsuits-against-public-participation-slapp-european-union-comparative-study_en

²⁵ Ekspertų grupė prieš SLAPP.

²⁶ SWD(2022)117, 2022 4 27.

teisėms į saviraiškos laisvę ir informacijos laisvę, todėl labai svarbu imtis ryžtingų ir skubių veiksmų siekiant užtikrinti, kad šis žalingas reiškinys, kuris susiformavo palyginti neseniai, bet vis labiau plinta ES, toliau nesiplėstų.

- **Pagrindinės teisės**

Pasiūlymu skatinama pagrindinių teisių apsauga Europos Sąjungoje. Žurnalistai, žmogaus teisių gynėjai ir kitos tikslinės grupės, kurioms taikomos siūlomos procedūrinės apsaugos priemonės, atlieka svarbų vaidmenį Europos demokratinėse valstybėse, visų pirma puoselėjant viešas diskusijas, pagrindines teises, demokratines vertybes, socialinę įtrauktį, aplinkos apsaugą ir teisinę valstybę. Tuo pat metu procesinė teisė atlieka svarbų vaidmenį užtikrinant pagrindinių teisių veiksmingumą pagal Chartiją.

Teisė į saviraiškos ir informacijos laisvę, kaip nustatyta Chartijos 11 straipsnyje, apima teisę turėti nuomonę ir gauti bei skleisti informaciją ir idėjas valdžios institucijoms nesikišant ir nepaisant valstybių sienų. Nors tai nėra absoliuti teisė, bet kokie jos apribojimai turi būti numatyti įstatyme, nekeisti tokios teisės esmės ir būti taikomi tik tuo atveju, jei jie būtini ir tikrai atitinka Sąjungos pripažintus bendrus interesus arba reikalingi kitų teisėms ir laisvėms apsaugoti (Chartijos 52 straipsnio 1 dalis).

Be to, pasiūlymu užtikrinama teisės kreiptis į teismą, garantuojamos Chartijos 47 straipsnyje, ir asmens ir (arba) privatumo teisių pagal Chartijos 7 ir 8 straipsnius ir saviraiškos bei informacijos laisvės apsaugos pusiausvyra. Procesinės apsaugos priemonės yra kruopščiai orientuotos į tikslą ir palieka teismui pakankamą diskreciją atskirose bylose išlaikyti subtilią pusiausvyrą tarp greito akivaizdžiai nepagrįstų reikalavimų atmetimo ir veiksmingo teisės kreiptis į teismą įgyvendinimo.

4. POVEIKIS BIUDŽETUI

Šis pasiūlymas poveikio Europos Sąjungos biudžetui neturės.

5. KITI ELEMENTAI

- **Įgyvendinimo planai ir stebėseną, vertinimas ir ataskaitų teikimo tvarka**

Įgyvendinti direktyvą valstybėse narėse padeda Komisija, teikdama perkėlimo į nacionalinę teisę pagalbą, kad būtų užtikrintas sklandus jos įgyvendinimas valstybėse narėse – organizuodama bent vieną praktinį perkėlimo į nacionalinę teisę seminarą ir dvišalius susitikimus, be kita ko, valstybių narių prašymu. Valstybės narės taip pat bus raginamos pranešti apie perkėlimo į nacionalinę teisę priemones.

Direktyvos veikimas peržiūrimas praėjus penkeriems metams nuo jos taikymo pradžios.

- **Aiškinamieji dokumentai (direktyvoms)**

Šiam pasiūlymui konkrečių aiškinamųjų dokumentų pateikti nereikia.

Išsamus konkrečių pasiūlymo nuostatų paaiškinimas

Direktyvą sudaro keturios atskiros pagrindinės dalys: bendros taisyklės dėl procesinių apsaugos priemonių (II skyrius), akivaizdžiai nepagrįsto teismo proceso nutraukimo anksčiau laiko (III skyrius), teisių gynimo nuo piktnaudžiavimo teismo procesu priemonių (IV skyrius) ir apsaugos nuo trečiųjų šalių teismo sprendimų (V skyrius). I ir VI skyrių nuostatų taikymo sritis yra horizontali.

I skyrius. Bendrosios nuostatos: šiame skyriuje pateikiamos nuostatos dėl dokumento dalyko ir taikymo srities, kai kurios apibrėžtys ir nuostata dėl to, kada byla direktyvos tikslais laikoma turinčia tarpvalstybinių pasekmių.

1 straipsnyje nurodomas dalykas, paaiškinant, kad direktyvoje numatytais konkrečiomis apsaugos priemonėmis siekiama spręsti su akivaizdžiai nepagrįstais arba piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo procesais tarpvalstybinio pobūdžio civilinėse bylose, iškeltose tiek fiziniams, tiek juridiniams asmenims dėl jų dalyvavimo visuomenės gyvenime, visų pirma žurnalistams ir žmogaus teisių gynėjams, susijusius klausimus.

2 straipsnyje apibrėžiama direktyvos materialinė taikymo sritis, – ji taikoma tarpvalstybinių pasekmių turinčioms civilinėms ar komercinėms byloms, neatsižvelgiant į teismo pobūdį. Tai apima baudžiamuosiuose procesuose pareikštus civilinius ieškinius, taip pat laikinąsias ir apsaugos priemones, priešieškinius ar kitas konkrečias teisių gynimo priemones, kuriomis galima pasinaudoti pagal kitus aktus. Kaip ir kituose ES civiliniuose ir komerciniuose dokumentuose, į taikymo sritį nepatenka pajamos, muitai, administracinės bylos arba valstybės atsakomybė už veiksmus ir neveikimą vykdant valstybės įgaliojimus. Ieškiniams, kylantiems dėl *acta iure imperii*, turėtų būti priskiriami ieškiniai prieš valstybės vardu veikiančius pareigūnus ir dėl valdžios institucijų atsakomybės už veiksmus, įskaitant viešai paskirtų pareigūnų atsakomybę. Todėl valdžios institucijos neturėtų būti laikomos SLAPP adresatais.

3 straipsnyje pateikiama visuomenės dalyvavimo, viešojo intereso dalyko ir piktnaudžiavimo teismo procesu dėl visuomenės dalyvavimo apibrėžtis.

Visuomenės dalyvavimas yra plačiai apibrėžtas, tai yra bet koks pareiškimas ar veikla, išreikšta arba vykdoma:

- 1) naudojantis teise į saviraiškos ir informacijos laisvę, pavyzdžiui, žurnalistinės, politinės, mokslinės, akademinės, meninės, komentarinės ar satyrinės komunikacijos, leidinių ar kūrinių kūrimas, rodymas, reklama ar kitoks populiarinimas, taip pat su jais tiesiogiai susiję parengiamieji, rėmimo ar paramos veiksmai;
- 2) naudojantis teise į asociacijų ir taikių susirinkimų laisvę, pavyzdžiui, lobistinės veiklos, demonstracijų ir protestų ar veiklos, susijusios su naudojimusi teise į gerą administravimą ir teise į veiksmingą teisinę gynybą, organizavimas arba dalyvavimas juose, pavyzdžiui, skundų, peticijų ar administracinių skundų ir teismo ieškinių pateikimas ir dalyvavimas viešuosiuose svarstymuose, taip pat su jais tiesiogiai susijusiuose parengiamuosiuose, rėmimo ar pagalbos veiksmuose.

Be to, visuomenės dalyvavimas apima kitą veiklą, kuria siekiama informuoti visuomenę arba daryti jai įtaką, arba skatinti visuomenės veiksmus, įskaitant bet kurio privačiojo ar viešojo subjekto veiklą, susijusią su viešojo intereso klausimu, pavyzdžiui, mokslinių tyrimų, apklausų, kampanijų ar bet kokių kitų kolektyvinių veiksmų organizavimą arba dalyvavimą juose, taip pat parengiamuosius, rėmimo ar paramos veiksmus, tiesiogiai susijusius su šia veikla. Parengiamieji veiksmai yra, pavyzdžiui, tiriamosios žurnalistikos žurnalisto arba akademinės bendruomenės nario rengiami pokalbiai siekiant parengti pareiškimą arba aplinkos gynėjo surinkta informacija. Į taikymo sritį turėtų būti įtraukti rėmimo ir pagalbos veiksmai, nes ieškovai taip pat gali pradėti teismo procesą prieš subjektus, teikiančius būtinas paramos ar pagalbos paslaugas, pavyzdžiui, interneto ryšio ar spausdinimo paslaugas, siekiant netiesiogiai apriboti faktinio SLAPP adresato saviraiškos laisvę. Tokie parengiamieji, rėmimo ir pagalbos veiksmai turi būti tiesiogiai ir neatsiejamai susiję su atitinkamu pareiškimu ar veikla.

Kita vertus, visuomenės dalyvavimas paprastai neturėtų apimti komercinės reklamos ir rinkodaros veiklos (komercinės kalbos).

Viešojo intereso klausimas taip pat apibrėžiamas plačiai, nurodant bet kokią klausimą, kuris daro poveikį visuomenei tokiu mastu, kad visuomenė gali teisėtai juo domėtis tokiose srityse, kaip visuomenės sveikata, sauga, aplinka, klimatas ar naudojimasis pagrindinėmis teisėmis.

Piktnaudžiavimo teismo procesu dėl visuomenės dalyvavimo apibrėžtis susijusi su teismo procesais, pradėtais dėl visuomenės dalyvavimo, kai jie yra visiškai arba iš dalies nepagrįsti ir jų pagrindinis tikslas – užkirsti kelią visuomenės dalyvavimui, jį apriboti arba už jį bausti.

Nebaigtiniame sąraše nurodomi dažniausiai pasitaikantys piktnaudžiavimo požymiai, kaip antai reikalavimo ar jo dalies neproporcingumas, perteklinis ar nepagrįstas pobūdis, tai, kad ieškovas arba su juo susijusios šalys yra inicijavę keletą bylų dėl panašių klausimų arba dėl ieškovo ar jo atstovų vykdomas bauginimas, priekabiavimas ar grasinimai.

Piktnaudžiaujant teismo procesais dažnai naudojamosi nesąžininga bylinėjimosi taktika, pavyzdžiui, vilkinamas procesas, todėl atsakovas patiria neproporcingų išlaidų procese arba ieškoma palankesnio teisinio reglamentavimo. Ši taktika, kurią ieškovas naudoja kitais nei teisės kreiptis į teismą tikslais, dažnai, nors ir ne visada, derinama su įvairių formų bauginimu, priekabiavimu ar grasinimais prieš procesą arba jo metu, siekiant trukdyti visuomenės dalyvavimui.

4 straipsnyje nurodoma, kada byla laikoma turinčia tarpvalstybinių pasekmių.

Šioje direktyvoje byla laikoma turinčia tarpvalstybinių pasekmių, nebent abiejų šalių nuolatinė gyvenamoji vieta (buveinė) yra toje pačioje valstybėje narėje kaip ir būtų nagrinėjantis teismas, t. y. nebent yra požymių, jog daroma prielaida, kad byla yra išimtinai nacionalinė.

Tačiau net jei abiejų bylos šalių nuolatinė gyvenamoji vieta (buveinė) yra toje pačioje valstybėje narėje kaip ir būtų nagrinėjantis teismas, byla laikoma turinčia tarpvalstybinių pasekmių dviem kitais atvejais.

- 1) Pirmasis atvejis – kai konkretus visuomenės dalyvavimo veiksmas, susijęs su viešojo intereso klausimu, yra svarbus daugiau nei vienai valstybei narei. Tai apima, pavyzdžiui, visuomenės dalyvavimą Sąjungos institucijų organizuojamuose renginiuose, pavyzdžiui, pasirodymus viešuosiuose svarstymuose arba pareiškimus ar veiklą klausimais, kurie yra ypač svarbūs daugiau nei vienai valstybei narei, pavyzdžiui, dėl tarpvalstybinės taršos arba dėl įtarimų pinigų plovimu, kai tokioje veikloje gali būti dalyvaujama tarpvalstybiniu mastu.
- 2) Antrasis atvejis, kai būtų turėtų būti laikoma turinčia tarpvalstybinių pasekmių, yra atvejis, kai ieškovas arba susiję subjektai kitoje valstybėje narėje yra pradėję lygiagrečių arba ankstesnį teismo procesą prieš tuos pačius arba susijusius atsakovus.
- 3) Šiais dviem atvejais atsižvelgiama į specifinį SLAPP kontekstą.

II skyrius, Bendros taisyklės dėl procesinių apsaugos priemonių: šiame skyriuje pateikiamos horizontaliosios nuostatos dėl procesinių apsaugos priemonių taikymo, jų turinio ir kitų procedūrinių aspektų.

Pagal **5 straipsnį** prašymas gali būti teikiamas dėl įvairių rūšių procesinių apsaugos priemonių:

- a) saugumo pagal 8 straipsnį;
- b) akivaizdžiai nepagrįsto teismo proceso nutraukimo anksčiau laiko pagal III skyrių;

c) teisių gynimo nuo piktnaudžiavimo teismo procesu priemonių pagal IV skyrių.

Nors pareiškimo ar veiklos, kaip visuomenės dalyvavimo veiksmo, pobūdžio aprašymas turėtų būti priimtino reikalavimas, patvirtinamųjų įrodymų aprašymas turėtų būti laikomas tinkamu, jei pagrindinis ieškovas dar nepateikė jokių įrodymų arba teismas neturi kitų įrodymų. Valstybės narės gali numatyti, kad teismas, kuris ėmėsi nagrinėti bylą *ex officio*, gali imtis tų pačių priemonių bet kuriuo proceso etapu.

6 straipsnis skirtas vėlesniems reikalavimų ar pareiškimų pakeitimams, padarytiems ieškovų, kurie sąmoningai atsiima arba pakeičia reikalavimus arba pareiškimus, kad išvengtų bylinėjimosi išlaidų priteisimo laimėjusiai šaliai. Dėl šios teisinės strategijos teismas gali netekti teisės pripažinti, kad teismo procesas yra piktnaudžiaujamojo pobūdžio, o atsakovas neturi galimybės gauti procesinių išlaidų atlyginimo. Šia nuostata užtikrinama, kad bet kokie vėlesni ieškovo reikalavimų ar pareiškimų pakeitimai, įskaitant proceso nutraukimą, neturėtų įtakos bylą nagrinėjančio teismo galimybei teismo procesą laikyti piktnaudžiaujamu ir priteisti bylinėjimosi išlaidas, žalos atlyginimą arba skirti baudas.

7 straipsnyje numatyta, kad bylą nagrinėjantis teismas gali sutikti, kad nevyriausybinės organizacijos, ginančios ar propaguojančios visuomenės gyvenime dalyvaujančių asmenų teises, galėtų dalyvauti procese, palaikydamos atsakovą arba teikdamos informaciją. Valstybės narės procedūrinius įstojimo į bylą reikalavimus, galbūt įskaitant terminus, turėtų reglamentuoti pagal procesines normas, taikomas bylą nagrinėjančiam teismui.

8 straipsnyje nustatyta, jog teismas turi teisę reikalauti, kad ieškovas pateiktų procesinių išlaidų arba procesinių išlaidų ir žalos atlyginimo užtikrinimo priemonę, kai teismas mano, kad, net jei ieškinys nėra akivaizdžiai nepagrįstas, yra elementų, rodančių piktnaudžiavimą procedūra, ir tikimybę, kad pagrindinė byla bus sėkminga, yra nedidelė.

III skyrius. Akivaizdžiai nepagrįsto teismo proceso nutraukimas anksčiau laiko: šiame skyriuje aptariami reikalavimai ir procedūrinės apsaugos priemonės, kad būtų galima anksčiau laiko nutraukti akivaizdžiai nepagrįstą teismo procesą.

9 straipsnyje nustatyta, kad prašymas nutraukti procesą anksčiau laiko patenkinamas, kai atsakovui pareikštas ieškinys yra visiškai arba iš dalies akivaizdžiai nepagrįstas. Jeigu pagrindinis ieškinys vėliau atmetamas įprasto proceso metu, atsakovas vis tiek gali pasinaudoti kitomis teisių gynimo priemonėmis, nukreiptomis prieš piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo procesą, jei tada pripažįstami piktnaudžiavimo elementai.

10 straipsnyje numatyta, kad, jeigu atsakovas pateikė prašymą nutraukti procesą anksčiau laiko, pagrindinės bylos nagrinėjimas sustabdomas, kol bus priimta galutinė nutartis dėl šio prašymo. Ieškovo inicijuoto proceso sustabdymas užtikrina procesinės veiklos sustabdymą ir taip sumažina atsakovo bylinėjimosi išlaidas. Siekiant išvengti bet kokio poveikio veiksmingai teisei kreiptis į teismą, sustabdymas turėtų būti laikinas ir taikomas tik tol, kol dėl prašymo bus priimta galutinė nutartis, kuriai teisminė peržiūra nebetaikoma.

11 straipsnyje reikalaujama, kad prašymas nutraukti procesą anksčiau laiko būtų nagrinėjamas skubos tvarka, atsižvelgiant į bylos aplinkybes ir įvertinant teisę į veiksmingą teisinę gynybą bei teisę į teisingą bylos nagrinėjimą. Siekdamas užtikrinti, kad skubos tvarka iš tikrųjų būtų taikoma skubiai, valstybės narės gali nustatyti terminus, iki kurių turi būti surengtas teismo posėdis arba teismas turi priimti nutartį. Jos taip pat gali patvirtinti sistemas, panašias į procedūras, susijusias su laikinosiomis priemonėmis.

12 straipsnyje nustatoma speciali taisyklė dėl prievolės įrodyti: jeigu atsakovas pateikė prašymą dėl proceso nutraukimo anksčiau laiko, įrodydamas, kad pareiškimas ar veikla yra visuomenės dalyvavimo veiksmas, ieškovas turi įrodyti, kad ieškinys nėra akivaizdžiai

nepagrįstas. Tai nereikia teisės kreiptis į teismą apribojimo, atsižvelgiant į tai, kad ieškovui dėl to reikalavimo tenka prievolė įrodyti ir jis turi tik atitikti daug žemesnę ribą, t. y. įrodyti, kad reikalavimas nėra akivaizdžiai nepagrįstas, – tada procesas nebus nutraukiamas anksčiau laiko.

13 straipsnyje nustatyta, kad nutartį, kuria procesas nutraukiamas arba jį atsisakoma nutraukti anksčiau laiko, turėtų būti įmanoma apskųsti apeliacine tvarka.

IV skyrius. Teisių gynimo priemonės prieš piktnaudžiavimą teismo procesu: šiame skyriuje pateikiamos nuostatos dėl išlaidų priteisimo, žalos atlyginimo ir baudų.

14 straipsnyje numatyta, kad ieškovui, kuris piktnaudžiauja teismo procesu dėl visuomenės dalyvavimo, gali būti nurodyta padengti visas proceso išlaidas, įskaitant visas atsakovo patirtas teisinio atstovavimo išlaidas, išskyrus atvejus, kai tokios išlaidos yra pernelyg didelės.

15 straipsniu užtikrinama, kad bet kuris fizinis ar juridinis asmuo, patyręs žalą dėl piktnaudžiavimo teismo procesu dėl visuomenės dalyvavimo, galėtų reikalauti viso tos žalos atlyginimo ir jį gauti. Tai apima tiek turtinę, tiek neturtinę žalą. Turtinė žala apima, pavyzdžiui, advokato honorarus, kai jie nekompensuojami kaip išlaidos, kelionės išlaidas ir medicininės išlaidas (pavyzdžiui, psichologinę pagalbą), jei jos yra priežastiniu ryšiu susijusios su teismo procesu. Ikiteisminio tyrimo išlaidos turėtų būti laikomos turtine žala, jei jos nėra įtrauktos į išlaidas pagal nacionalinius įstatymus. Neturtinė žala apima įvairių formų fizinę ir (arba) psichologinę žalą. Tai, pavyzdžiui, su teismo procesu susijęs skausmas ir kančia arba emocinė baimė, gyvenimo ar santykių pablogėjimas, žala reputacijai ir apskritai bet kokios rūšies nematerialioji žala.

16 straipsnyje numatyta galimybė taikyti veiksmingas, proporcingas ir atgrasomas baudas šaliai, kuri piktnaudžiauja teismo procesu dėl visuomenės dalyvavimo. Pagrindinis šios nuostatos tikslas – atgrasyti potencialius ieškovus nuo piktnaudžiavimo teismo procesu dėl visuomenės dalyvavimo. Baudos bus mokamos valstybėms narėms.

V skyrius. Apsauga nuo trečiųjų šalių teismo sprendimų: šiame skyriuje pateikiamos teisių gynimo priemonės, kuriomis siekiama apsaugoti atsakovą nuo trečiųjų šalių teismuose pradėtų piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo procesų.

17 straipsnyje valstybės narės įpareigojamos užtikrinti, kad būtų atsisakyta pripažinti ir vykdyti trečiosios šalies teismo sprendimą teismo procese dėl fizinio ar juridinio asmens, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta (buveinė) yra valstybėje narėje, visuomeninės veiklos, kaip akivaizdžiai prieštaraujančios viešajai tvarkai (*ordre public*), jeigu tas procesas būtų pripažintas akivaizdžiai nepagrįstu arba piktnaudžiaujamojo pobūdžio, jei jis būtų pradėtas valstybės narės, kurioje prašoma pripažinti arba vykdyti sprendimą, teismuose ir tie teismai būtų taikę savo teisę.

18 straipsnyje, kaip papildoma teisių gynimo priemonė dėl trečiosios šalies teismo sprendimo, numatyta, kad tuo atveju, kai prieš fizinį ar juridinį asmenį, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta (buveinė) yra valstybėje narėje, trečiosios šalies teisme buvo pradėtas piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo procesas dėl visuomenės dalyvavimo, tas asmuo gali reikalauti atlyginti žalą ir išlaidas, patirtas nagrinėjant bylą trečiosios šalies teisme, neatsižvelgiant į ieškovo nuolatinę gyvenamąją vietą, nurodytą trečiojoje šalyje nagrinėtoje byloje. Šia nuostata sukuriamas naujas specialus jurisdikcijos pagrindas siekiant užtikrinti, kad piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo procesų adresatai, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta (buveinė) yra Europos Sąjungoje, turėtų veiksmingą teisių gynimo priemonę Sąjungoje dėl trečiosios šalies teisme pradėto piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo proceso.

VI skyrius. Baigiamosios nuostatos: šiame skyriuje pateikiamos taisyklės dėl direktyvos ryšio su 2007 m. Lugano konvencija, dėl direktyvos taikymo peržiūros, dėl perkėlimo į nacionalinę teisę, dėl įsigaliojimo ir dėl valstybių narių kaip adresatų.

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA

dėl asmenų, užsiimančių visuomenine veikla, apsaugos nuo akivaizdžiai nepagrįstų ar piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo procesų (strateginių ieškinių dėl visuomenės dalyvavimo)

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 81 straipsnio 2 dalies f punktą,

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavę nacionaliniams parlamentams,

laikydami įprastos teisėkūros procedūros,

kadangi:

- (1) Europos Sąjungos sutarties 2 straipsnyje nustatyta, kad „Sąjunga yra grindžiama šiomis vertybėmis: pagarba žmogaus orumui, laisvė, demokratija, lygybė, teisė valstybėje ir pagarba žmogaus teisėms, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises“;
- (2) Europos Sąjungos sutarties 10 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad kiekvienas Sąjungos pilietis turi teisę dalyvauti demokratiame Sąjungos gyvenime. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje (toliau – Chartija) numatytos, *inter alia*, teisės į privatų ir šeimos gyvenimą (7 straipsnis), asmens duomenų apsaugą (8 straipsnis), saviraiškos ir informacijos laisvę, kuri apima pagarbą žiniasklaidos laisvei ir pliuralizmui (11 straipsnis), taip pat teisę į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą (47 straipsnis);
- (3) teisė į saviraiškos ir informacijos laisvę, kaip nustatyta Chartijos 11 straipsnyje, apima teisę turėti nuomonę ir gauti bei skleisti informaciją ir idėjas valdžios institucijoms nesikišant ir nepaisant valstybių sienų. Chartijos 11 straipsniui turėtų būti suteikta Europos žmogaus teisių konvencijos (EŽTK) 10 straipsnio dėl teisės į saviraiškos laisvę, kaip jį aiškina Europos Žmogaus Teisių Teismas (EŽTT), reikšmė ir taikymo sritis;
- (4) šios direktyvos tikslas – suteikti apsaugą fiziniams ir juridiniams asmenims, kurie užsiima visuomenine veikla sprendžiant viešojo intereso klausimus, visų pirma žurnalistams ir žmogaus teisių gynėjams, nuo prieš juos pradėtų teismo procesų, kuriais siekiama juos atgrasyti nuo visuomeninės veiklos (paprastai vadinamų *strateginiais ieškiniais dėl visuomenės dalyvavimo* arba SLAPP);
- (5) žurnalistai atlieka svarbų vaidmenį skatindami viešas diskusijas ir skleisdami bei priimdami informaciją, nuomones ir idėjas. Labai svarbu, kad jiems būtų suteikta reikiama erdvė prisidėti prie atvirų, laisvų ir sąžiningų diskusijų ir kovoti su dezinformacija, manipuliavimu informacija ir kišimusi. Žurnalistams turėtų būti

suteikta galimybė veiksmingai vykdyti savo veiklą siekiant užtikrinti, kad piliečiai galėtų susipažinti su nuomonių įvairove Europos demokratinėse valstybėse;

- (6) tiriamosios žurnalistikos atstovai atlieka itin svarbų vaidmenį kovojant su organizuotu nusikalstamumu, korupcija ir ekstremizmu. Jų darbui kyla ypač didelė rizika ir jie patiria vis daugiau išpuolių ir priekabiavimo. Reikalinga tvirta apsaugos priemonių sistema, kad jie galėtų atlikti esminį savo, kaip teisėtų viešųjų interesų sergėtojų, vaidmenį;
- (7) žmogaus teisių gynėjai taip pat atlieka svarbų vaidmenį Europos demokratinėse valstybėse, ypač puoselėjant pagrindines teises, demokratines vertybes, socialinę įtrauktį, aplinkos apsaugą ir teisinę valstybę. Jie turėtų turėti galimybę aktyviai dalyvauti visuomeniniame gyvenime ir pareikšti savo nuomonę politikos klausimais ir sprendimų priėmimo procesuose nebijodami bauginimo. Žmogaus teisių gynėjai – asmenys ar organizacijos, ginantys pagrindines teises ir įvairias kitas teises, pavyzdžiui, teises į aplinką ir klimata, moterų teises, LGBTIQ asmenų teises, rasinėms ar etninėms mažumoms priklausančių asmenų teises, darbuotojų teises ar religines laisves. Kiti viešų diskusijų dalyviai, pavyzdžiui, akademinės bendruomenės nariai ir tyrėjai, taip pat nusipelno tinkamos apsaugos;
- (8) kad demokratija būtų sveika ir klestinti, žmonės turi turėti galimybę aktyviai dalyvauti viešose diskusijose be nederamo valdžios institucijų ar kitų įtakingų veikėjų, nesvarbu, ar jie būtų iš tos šalies ar iš užsienio, kišimosi. Siekiant užtikrinti prasmingą dalyvavimą, žmonės turėtų turėti galimybę gauti patikimą informaciją, kuri leistų jiems susidaryti savo nuomonę ir naudotis savo sprendimu viešojoje erdvėje, kurioje galima laisvai reikšti skirtingą požiūrį;
- (9) siekiant skatinti šią aplinką, svarbu apsaugoti žurnalistus ir žmogaus teisių gynėjus nuo teismo procesų dėl visuomenės dalyvavimo. Toks teismo procesas pradedamas ne siekiant užtikrinti teisę kreiptis į teismą, o siekiant nutildyti viešas diskusijas, paprastai naudojant priekabiavimą ir bauginimą;
- (10) SLAPP paprastai inicijuoja galingi subjektai, pavyzdžiui, asmenys, lobistų grupės, korporacijos ir valstybės organai. Dėl jų dažnai atsiranda šalių galios disbalansas, o ieškovo finansinė ar politinė padėtis yra stipresnė nei atsakovo. Nors galios disbalansas nėra būtinas tokių bylų elementas, jis gerokai padidina žalingą ir atgrasomąjį teismo proceso poveikį visuomenės dalyvavimui;
- (11) teismo procesai dėl visuomenės dalyvavimo gali turėti neigiamą poveikį žurnalistų ir žmogaus teisių gynėjų patikimumui bei reputacijai ir išsekinti jų finansinius ir kitus išteklius. Dėl tokių procesų informacijos, susijusios su viešojo intereso klausimu, paskelbimas gali būti atidėtas arba visiškai neįmanomas. Procedūrų trukmė ir finansinis spaudimas gali turėti atgrasomojo poveikio žurnalistams ir žmogaus teisių gynėjams. Todėl tokios praktikos buvimas gali turėti atgrasomojo poveikio jų darbui, nes gali būti prisidedama prie vidinės cenzūros laukiant galimo teismo proceso ateityje, dėl to nukenčia viešos diskusijos, ir tai nėra naudinga visai visuomenei;
- (12) asmenims, kuriems pradėtas teismo procesas dėl visuomenės dalyvavimo, vienu metu gali būti iškeltos kelios bylos, kartais keliose jurisdikcijose. Vienos valstybės narės jurisdikcijoje pradėtas procesas prieš asmenį, gyvenantį kitoje valstybėje narėje, paprastai yra sudėtingesnis ir brangesnis atsakovui. Ieškovai teismo procesuose dėl visuomenės dalyvavimo taip pat gali naudotis procesinėmis priemonėmis, kad padidintų bylinėjimosi trukmę ir išlaidas, ir iškelti bylas jurisdikcijoje, kuri, jų nuomone, yra palanki jų bylai, o ne tinkamiausiame ieškiniui nagrinėti teisme. Tokia

praktika taip pat sukuria nereikalingą ir žalingą našą nacionalinėms teismų sistemoms;

- (13) šioje direktyvoje numatytos apsaugos priemonės turėtų būti taikomos bet kuriam fiziniam ar juridiniam asmeniui dėl to, kad jis dalyvauja visuomenės gyvenime. Jomis taip pat turėtų būti apsaugomi fiziniai ar juridiniai asmenys, kurie darbo reikalais arba asmeniškai remia kitą asmenį, jam padeda arba tiekia prekes ar paslaugas tiesiogiai su visuomenės dalyvavimu sprendžiant viešojo intereso klausimus susijusiais tikslais. Tai apima, pavyzdžiui, interneto paslaugų teikėjus, leidyklas ar spaustuves, dėl kurių yra pradėtas arba kuriems gresia teismo procesas dėl paslaugų asmeniui, kuriam iškelta byla, teikimo;
- (14) ši direktyva turėtų būti taikoma bet kokios rūšies teisiniams ieškiniams arba civilinio ar komercinio pobūdžio ieškiniams, turintiems tarpvalstybinių pasekmių, neatsižvelgiant į teismo pobūdį. Tai apima ir baudžiamuosiuose procesuose pareikštus civilinius ieškinius. Direktyva taip pat apima laikinąsias ir apsaugos priemones, priešieškinius ar kitas konkrečias teisių gynimo priemones, kuriomis galima pasinaudoti pagal kitus aktus;
- (15) direktyva netaikoma ieškiniams, kylantiems iš valstybės atsakomybės už veiksmus ar neveikimą vykdant valstybės įgaliojimus (*acta iure imperii*), taip pat ieškiniams prieš valstybės vardu veikiančius pareigūnus ir dėl atsakomybės už valdžios institucijų veiksmus, įskaitant valstybės paskirtų pareigūnų atsakomybę;
- (16) visuomenės dalyvavimas turėtų būti suprantamas kaip bet koks fizinio ar juridinio asmens pareiškimas ar veikla, padaromi arba vykdomi naudojantis teise į saviraiškos ir informacijos laisvę viešojo intereso klausimu, pavyzdžiui, žurnalistinės, politinės, mokslinės, akademinės, meninės, komentarinės ar satyrinės komunikacijos, leidinių ar kūrinių kūrimas, rodymas, reklama ar kitoks populiarinimas, taip pat bet kokia su tuo tiesiogiai susijusi parengiamoji veikla. Visuomenės dalyvavimas taip pat gali apimti veiklą, susijusią su naudojimusi teise laisvai burtis į asociacijas ir rengti taikius susirinkimus, pavyzdžiui, lobistinės veiklos, demonstracijų ir protestų organizavimą arba dalyvavimą juose arba veiklą, susijusią su naudojimusi teise į gerą administravimą ir teise į veiksmingą teisinę gynybą, pavyzdžiui, skundų, peticijų, administracinių skundų ir teismo ieškinių pateikimą ir dalyvavimą viešuosiuose posėdžiuose. Visuomenės dalyvavimas taip pat turėtų apimti parengiamąją, rėmimo ar pagalbos veiklą, kuri yra tiesiogiai ir neatsiejamai susijusi su atitinkamu pareiškimu ar veikla ir kuria siekiama slopinti visuomenės dalyvavimą. Be to, visuomenės dalyvavimas gali apimti kitą veiklą, kuria siekiama informuoti visuomenę arba daryti jai įtaką, arba skatinti tolesnius visuomenės, įskaitant bet kokio privačiojo ar viešojo subjekto veiksmus, susijusius su viešojo intereso klausimu, pavyzdžiui, mokslinių tyrimų, apklausų, kampanijų ar bet kokių kitų kolektyvinių veiksmų organizavimą arba dalyvavimą juose;
- (17) visuomenės dalyvavimas paprastai neturėtų apimti komercinės reklamos ir rinkodaros veiklos, kuri paprastai nevykdoma naudojantis saviraiškos ir informacijos laisve;
- (18) sąvoka „viešojo intereso klausimas“ taip pat turėtų apimti prekių, produktų ar paslaugų kokybę, saugą ar kitus svarbius aspektus, kai tokie klausimai susiję su visuomenės sveikata, sauga, aplinka, klimatu ar naudojimusi pagrindinėmis teisėmis. Visiškai individualus vartotojo ir gamintojo ar paslaugų teikėjo ginčas dėl prekės, produkto ar paslaugos turėtų būti įtraukiamas tik tada, kai klausimas susijęs su viešojo intereso elementu, pavyzdžiui, dėl aplinkos apsaugos ar saugos standartų neatitinkančio produkto ar paslaugos;

- (19) asmens ar subjekto veikla, matoma visuomenėje arba atliekama viešojo intereso labui, taip pat yra viešojo intereso klausimai, kuriais visuomenė gali teisėtai domėtis. Tačiau teisėto intereso nėra, kai pareiškimo ar veiklos, susijusios su tokiu asmeniu ar subjektu, vienintelis tikslas yra patenkinti konkrečios auditorijos smalsumą, susijusį su asmens privataus gyvenimo aplinkybėmis;
- (20) piktnaudžiaujant teismo procesais paprastai naudojamosi nesąžininga bylinėjimosi taktika, pavyzdžiui, vilkinamas procesas, todėl atsakovas patiria neproporcingų išlaidų procese arba ieškoma palankesnio teisinio reglamentavimo. Šia taktika ieškovas naudojasi kitais nei teisės kreiptis į teismą tikslais. Tokia taktika dažnai, nors ir ne visada, derinama su įvairių formų bauginimu, priekabiavimu ar grasinimais;
- (21) dėl tarpvalstybinio SLAPP aspekto atsakovų padėtis tampa sudėtingesnė ir jie patiria sunkumų, nes susiduria su bylomis kitose jurisdikcijose, kartais tuo pačiu metu keliose jurisdikcijose. Tai savo ruožtu lemia papildomas išlaidas ir našą ir sukelia dar daugiau neigiamų pasekmių;
- (22) byla turėtų būti laikoma turinčia tarpvalstybinių pasekmių, nebent abiejų šalių nuolatinė gyvenamoji vieta (buveinė) yra toje pačioje valstybėje narėje, kurioje yra bylą nagrinėjantis teismas. Net jei abiejų šalių nuolatinė gyvenamoji vieta (buveinė) yra toje pačioje valstybėje narėje kaip ir bylą nagrinėjantis teismas, byla turėtų būti laikoma turinčia tarpvalstybinių pasekmių dviem kitais atvejais. Pirmasis atvejis – kai konkretus visuomenės dalyvavimo veiksmas, susijęs su viešojo intereso reikalu, yra svarbus daugiau nei vienai valstybei narei. Tai apima, pavyzdžiui, visuomenės dalyvavimą Sąjungos institucijų organizuojamuose renginiuose, pavyzdžiui, pasirodymus viešuosiuose svarstymuose arba pareiškimus ar veiklą klausimais, kurie yra ypač svarbūs daugiau nei vienai valstybei narei, pavyzdžiui, dėl tarpvalstybinės taršos arba dėl įtarimų pinigų plovimu, kai tokioje veikloje gali būti dalyvaujama tarpvalstybiniu mastu. Antrasis atvejis, kai byla turėtų būti laikoma turinčia tarpvalstybinių pasekmių, yra atvejis, kai ieškovas arba susiję subjektai kitoje valstybėje narėje yra pradėję lygiagretų arba ankstesnį teismo procesą prieš tuos pačius arba susijusius atsakovus. Šiais dviem atvejais atsižvelgiama į specifinį SLAPP kontekstą;
- (23) atsakovams turėtų būti suteikta galimybė prašyti šių procesinių apsaugos priemonių: prašymas pateikti užtikrinimo priemonę, kad būtų padengtos procesinės išlaidos arba procesinės išlaidos ir žalos atlyginimas, prašymas anksčiau laiko nutraukti akivaizdžiai nepagrįstą teismo procesą, prašymas imtis teisių gynimo priemonių prieš piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo procesą (išlaidų priteisimas, žalos atlyginimas ir baudos) arba visi jie tuo pačiu metu;
- (24) kai kuriuose piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo procesuose dėl visuomenės dalyvavimo ieškovai sąmoningai atsiima arba iš dalies pakeičia reikalavimus arba pareiškimus, kad išvengtų išlaidų priteisimo laimėjusiai šaliai. Dėl šios teisinės strategijos teismas gali netekti teisės pripažinti, kad teismo procesas yra piktnaudžiaujamojo pobūdžio, o atsakovas neturi galimybės gauti procesinių išlaidų atlyginimo. Todėl toks reikalavimų atsiėmimas ar pakeitimai neturėtų daryti poveikio bylą nagrinėjančio teismo galimybei taikyti teisių gynimo priemones dėl piktnaudžiavimo teismo procesu;
- (25) jeigu pagrindinis ieškinys vėliau atmetamas įprastame procese, atsakovas vis tiek gali pasinaudoti kitomis teisių gynimo priemonėmis dėl piktnaudžiavimo teismo procesu, pavyzdžiui, išlaidų priteisimu ir žalos atlyginimu;

- (26) siekiant suteikti atsakovui papildomą apsaugos priemonę, turėtų būti numatyta galimybė suteikti jam užtikrinimo priemonę procesinėms išlaidoms ir (arba) žalai padengti, kai teismas mano, kad, net jei ieškinys nėra akivaizdžiai nepagrįstas, yra elementų, rodančių piktnaudžiavimą procedūra, ir tikimybė, kad pagrindinė byla bus sėkminga, yra menka. Užtikrinimo priemonė reiškia ne sprendimą dėl bylos esmės, o apsaugos priemonę – ja užtikrinamas galutinio sprendimo, kuriuo konstatuojamas piktnaudžiavimas procedūra, poveikis. Valstybės narės turėtų pačios nuspręsti, ar pateikti užtikrinimo priemonę teismas turėtų nurodyti savo iniciatyva, ar atsakovo prašymu;
- (27) sustabdant bylos nagrinėjimą, kai pateikiamas prašymas nutraukti procesą anksčiau laiko, užtikrinamas procesinių veiksmų sustabdymas ir taip sumažinamos atsakovo bylinėjimosi išlaidos;
- (28) siekiant išvengti bet kokio poveikio galimybei pasinaudoti veiksminga teisių gynimo priemone, sustabdymas turėtų būti laikinas ir taikomas tol, kol bus priimta galutinė nutartis dėl prašymo. Galutinė nutartis – nutartis, kuri negali būti peržiūrima teismine tvarka;
- (29) siekdamas užtikrinti, kad, pateikus prašymą dėl proceso nutraukimo anksčiau laiko, skubos tvarka iš tikrųjų būtų taikoma skubiai, valstybės narės gali nustatyti terminus, iki kurių turi būti surengtas teismo posėdis arba teismas turi priimti nutartį. Jos taip pat gali patvirtinti sistemas, panašias į procedūras, susijusias su laikinosiomis priemonėmis. Valstybės narės turėtų stengtis užtikrinti, kad tais atvejais, kai atsakovas prašo kitų procesinių apsaugos priemonių, nutartis taip pat būtų priimama skubiai. Kad bylos nagrinėjimas vyktų greičiau, valstybės narės galėtų, be kita ko, atsižvelgti į tai, ar ieškovas pradėjęs kelis ar suderintus procesus panašiais klausimais, ir į bandymus įbauginti, priekabiauoti ar grasinti atsakovui;
- (30) jeigu atsakovas pateikė prašymą nutraukti procesą anksčiau laiko, ieškovas pagrindinėje byloje turi skubos tvarka įrodyti, kad ieškinys nėra akivaizdžiai nepagrįstas. Tai nereiškia teisės kreiptis į teismą apribojimo, atsižvelgiant į tai, kad ieškovui tenka prievolė įrodyti dėl to reikalavimo pagrindinėje byloje ir jis turi tik atitikti daug žemesnę ribą, t. y. įrodyti, kad reikalavimas nėra akivaizdžiai nepagrįstas, – tada procesas nebus nutraukiamas anksčiau laiko;
- (31) išlaidos turėtų apimti visas proceso išlaidas, įskaitant visas atsakovo patirtas teisinio atstovavimo išlaidas, nebent tokios išlaidos būtų pernelyg didelės. Teisinio atstovavimo išlaidos, viršijančios teisės aktais nustatytą mokesčių lentelėse nustatytas sumas, savaime neturėtų būti laikomos pernelyg didelėmis. Visiškas žalos atlyginimas turėtų apimti ir turtinę, ir neturtinę žalą, pavyzdžiui, fizinę ir psichologinę žalą;
- (32) pagrindinis tikslas – suteikti teismams galimybę skirti baudas – atgrasyti potencialius ieškovus nuo piktnaudžiavimo teismo procesu dėl visuomenės dalyvavimo. Tokios baudos turėtų būti proporcingos nustatytiems piktnaudžiavimo elementams. Nustatydami baudų dydžius, teismai turėtų atsižvelgti į galimą žalingą ar atgrasomąjį proceso poveikį visuomenės dalyvavimui, be kita ko, susijusį su ieškinių pobūdžiu, į tai, ar ieškovas yra pradėjęs kelis ar suderintus procesus panašiais klausimais, ir į bandymus įbauginti, priekabiauoti ar grasinti atsakovui;
- (33) tarpvalstybinėmis aplinkybėmis taip pat svarbu pripažinti trečiųjų šalių teismuose pareikštą SLAPP, nukreiptą prieš visuomenės gyvenime dalyvaujančius žurnalistus, žmogaus teisių gynėjus ir kitus asmenis, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta (buveinė) yra Europos Sąjungoje, grėsmę. Jie gali būti susiję su pernelyg dideliu žalos

atlyginimu, priteisiamu iš ES žurnalistų, žmogaus teisių gynėjų ir kitų asmenų. Teismo procesai trečiosiose šalyse SLAPP adresatams yra sudėtingesni ir brangesni. Siekiant apsaugoti demokratiją ir saviraiškos bei informacijos laisvę Europos Sąjungoje ir užtikrinti, kad šioje direktyvoje numatytoms apsaugos priemonėms nebūtų pakenkta kreipiantis į kitų jurisdikcijų teismus, taip pat svarbu užtikrinti apsaugą nuo akivaizdžiai nepagrįstų piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo procesų trečiosiose šalyse;

- (34) šia direktyva sukuriamas naujas specialus jurisdikcijos pagrindas siekiant užtikrinti, kad SLAPP adresatai, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta (buveinė) yra Europos Sąjungoje, turėtų veiksmingą teisių gynimo priemonę Sąjungoje dėl trečiosios šalies teisme pradėto piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo proceso. Šis specialus jurisdikcijos pagrindas leidžia SLAPP adresatams, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta (buveinė) yra Europos Sąjungoje, jų nuolatinės gyvenamosios vietos teismuose prašyti atlyginti žalą ir išlaidas, patirtas nagrinėjant bylą trečiosios šalies teisme. Ši teisė taikoma neatsižvelgiant į trečiojoje šalyje vykdomo teismo proceso ieškovo nuolatinę gyvenamąją vietą;
- (35) šia direktyva neturėtų būti daroma poveikio apsaugai, kuri kitais Sąjungos teisės ar nacionalinės teisės aktais suteikiama visuomenine veikla užsiimantiems fiziniams ir juridiniams asmenims. Konkrečiai kalbant, minėtos direktyvos nuostatomis niekaip nesumažinama apsauga, teikiama pagal Direktyvą 2019/1937 dėl asmenų, pranešančių apie Sąjungos teisės pažeidimus, apsaugos²⁷, kaip ji įgyvendinta nacionalinėje teisėje. Todėl tais atvejais, kurie patenka į šios direktyvos ir Direktyvos 2019/1937 taikymo sritį, turėtų būti taikoma abiem aktais užtikrinama apsauga;
- (36) ši direktyva papildo Komisijos rekomendaciją dėl žurnalistų ir žmogaus teisių gynėjų, užsiimančių visuomenine veikla, apsaugos nuo akivaizdžiai nepagrįstų ar piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo procesų (strateginių ieškinių dėl visuomenės dalyvavimo). Minėta rekomendacija skirta valstybėms narėms ir joje pateikiamas išsamus priemonių rinkinys, įskaitant mokymą, informuotumo didinimą, paramą piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo proceso adresatams ir duomenų rinkimą, ataskaitų teikimą ir teismo procesų dėl visuomenės dalyvavimo, stebėseną;
- (37) pagal prie Europos Sąjungos sutarties ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo pridėto Protokolo Nr. 22 dėl Danijos pozicijos 1 ir 2 straipsnius Danija nedalyvauja priimant šią direktyvą ir ji nėra jai privaloma ar taikoma;
- (38) [pagal prie Europos Sąjungos sutarties ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo pridėto Protokolo Nr. 21 dėl Jungtinės Karalystės ir Airijos pozicijos dėl laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės 1 ir 2 straipsnius bei 4a straipsnio 1 dalį ir nedarant poveikio to protokolo 4 straipsniui, Airija nedalyvauja priimant šią direktyvą ir ji nėra jai privaloma ar taikoma] ARBA
- (39) [pagal prie Europos Sąjungos sutarties ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo pridėto Protokolo Nr. 21 dėl Jungtinės Karalystės ir Airijos pozicijos dėl laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės 3 straipsnį ir 4a straipsnio 1 dalį Airija [... raštu] pranešė apie savo pageidavimą dalyvauti priimant ir taikant šią direktyvą],

²⁷ OL L 305, 2019 11 26, p. 17–56.

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

I SKYRIUS

Bendrosios nuostatos

1 straipsnis

Dalykas

Šioje direktyvoje numatytos apsaugos priemonės nuo akivaizdžiai nepagrįstų ar piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo procesų tarpvalstybinių pasekmių turinčiose civilinėse bylose, iškeltose fiziniams ir juridiniams asmenims, visų pirma žurnalistams ir žmogaus teisių gynėjams, dėl jų visuomeninės veiklos.

2 straipsnis

Taikymo sritis

Ši direktyva taikoma tarpvalstybinių pasekmių turinčioms civilinėms ar komercinėms byloms, neatsižvelgiant į teismo pobūdį. Visų pirma ji netaikoma mokesčių, muitų ar administracinėms byloms arba valstybės atsakomybei už veiksmus ir neveikimą vykdančioms valstybės įgaliojimus (*acta iure imperii*).

3 straipsnis

Apibrėžtys

Šioje direktyvoje vartojamų terminų apibrėžtys:

1. **visuomenės dalyvavimas** – bet koks fizinio ar juridinio asmens pareiškimas ar veikla, padaromi arba vykdomi naudojantis teise į saviraiškos ir informacijos laisvę viešojo intereso klausimu, ir su tuo tiesiogiai susiję parengiamieji, rėmimo ar paramos veiksmai. Tai apima skundus, peticijas, administracinius skundus ar teismo ieškinius ir dalyvavimą viešuose svarstymuose;
2. **viešojo intereso klausimas** – bet koks klausimas, kuris daro tokį poveikį visuomenei, kad visuomenė gali teisėtai juo domėtis tokiose srityse kaip:
 - (a) visuomenės sveikata, sauga, aplinka, klimatas arba naudojimasis pagrindinėmis teisėmis;
 - (b) asmens ar subjekto veikla visuomenės gyvenime arba viešojo intereso labui;
 - (c) klausimai, kuriuos viešai svarsto arba peržiūri įstatymų leidžiamoji, vykdomoji ar teisminė institucija, arba bet koks kitas oficialus procesas;
 - (d) įtarimai korupcija, sukčiavimu ar kitais nusikaltimais;
 - (e) veikla, kuria siekiama kovoti su dezinformacija;
3. **piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo procesas dėl visuomenės dalyvavimo** – dėl visuomenės dalyvavimo pradėtas teismo procesas, kuris yra visiškai arba iš dalies nepagrįstas ir kurio pagrindinis tikslas – užkirsti kelią visuomenės dalyvavimui, jį apriboti ar už jį bausti. Tokio tikslo požymiai gali būti šie:
 - (a) reikalavimo ar jo dalies neproporcingumas, perteklinis ar nepagrįstas pobūdis;

- (b) tai, kad ieškovas arba su juo susijusios šalys dėl panašių klausimų yra inicijavę daug bylų;
- (c) ieškovo ar jo atstovų bauginimas, priekabiavimas prie jų ar grasinimai jiems.

4 straipsnis

Tarpvalstybinių pasekmių turinčios bylos

1. Šioje direktyvoje byla laikoma turinčia tarpvalstybinių pasekmių, nebent abiejų šalių nuolatinė gyvenamoji vieta (buveinė) yra toje pačioje valstybėje narėje kaip ir bylą nagrinėjantis teismas.
2. Kai abiejų bylos šalių nuolatinė gyvenamoji vieta (buveinė) yra toje pačioje valstybėje narėje, kaip ir bylą nagrinėjantis teismas, byla taip pat laikoma turinčia tarpvalstybinių pasekmių, jeigu:
 - (a) su viešojo intereso klausimu susijusi visuomeninė veikla, dėl kurios pradedamas teismo procesas, yra aktuali daugiau nei vienai valstybei narei, arba
 - (b) ieškovas arba su juo susiję subjektai kitoje valstybėje narėje yra pradėję lygiagretų arba ankstesnį teismo procesą prieš tuos pačius arba susijusius atsakovus.

II SKYRIUS

Bendros taisyklės dėl procesinių apsaugos priemonių

5 straipsnis

Prašymai dėl procesinių apsaugos priemonių

1. Valstybės narės užtikrina, kad tais atvejais, kai teismo procesas pradedamas prieš fizinius ar juridinius asmenis dėl jų visuomeninės veiklos, tie asmenys galėtų prašyti:
 - (a) saugumo pagal 8 straipsnį;
 - (b) akivaizdžiai nepagrįsto teismo proceso nutraukimo anksčiau laiko pagal III skyrių;
 - (c) teisių gynimo nuo piktnaudžiavimo teismo procesu priemonių pagal IV skyrių.
2. Tokiuose prašymuose, be kita ko, pateikiama:
 - (a) elementų, kuriais jie grindžiami, aprašymas;
 - (b) patvirtinamųjų įrodymų aprašymas.
3. Valstybės narės gali numatyti, kad procesinių apsaugos priemonių pagal III ir IV skyrius *ex officio* gali imtis bylą nagrinėjantis teismas.

6 straipsnis

Vėlesnis reikalavimų arba pareiškimų pakeitimas

Valstybės narės užtikrina, kad bet kokie vėlesni ieškovo pagrindinėje byloje pateiktų reikalavimų ar pareiškimų pakeitimai, įskaitant proceso nutraukimą, neturėtų įtakos bylą nagrinėjančio teismo galimybei pripažinti, kad teismo procesas yra piktnaudžiaujamojo pobūdžio, ir taikyti teisių gynimo priemonės pagal IV skyrių.

7 straipsnis

Trečiosios šalies įstojimas į bylą

Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad bylą nagrinėjantis teismas, kuriame pradėtas teismo procesas dėl visuomenės dalyvavimo, galėtų sutikti, kad nevyriausybinės organizacijos, ginančios ar skatinančios visuomeninę veiklą užsiimančių asmenų teises, galėtų dalyvauti tokiaame procese, palaikydamos atsakovą arba teikdamos informaciją.

8 straipsnis

Saugumas

Valstybės narės užtikrina, kad bylą nagrinėjantis teismas procese dėl visuomenės dalyvavimo turėtų įgaliojimus reikalauti, kad ieškovas pateiktų procesinių išlaidų arba procesinių išlaidų ir žalos atlyginimo užtikrinimo priemonę, jei mano, kad tokia užtikrinimo priemonė yra tinkama atsižvelgiant į tai, kad yra elementų, rodančių piktnaudžiavimą teismo procesu.

III SKYRIUS

Akivaizdžiai nepagrįsto teismo proceso nutraukimas anksčiau laiko

9 straipsnis

Teismo proceso nutraukimas anksčiau laiko

1. Valstybės narės įgalioja teismus anksčiau laiko priimti sprendimą visiškai arba iš dalies nutraukti teismo procesą dėl visuomenės dalyvavimo kaip akivaizdžiai nepagrįstą.
2. Valstybės narės gali nustatyti terminus, iki kurių galima įgyvendinti teisę pateikti prašymą dėl teismo proceso nutraukimo anksčiau laiko. Terminai turi būti proporcingi ir dėl jų toks teisės įgyvendinimas neturi tapti neįmanomas arba pernelyg sudėtingas.

10 straipsnis

Pagrindinio proceso sustabdymas

Valstybės narės užtikrina, kad tuo atveju, jei atsakovas pateikia prašymą nutraukti procesą anksčiau laiko, pagrindinės bylos nagrinėjimas būtų sustabdytas, kol bus priimta galutinė nutartis dėl to prašymo.

11 straipsnis

Skubos tvarka

Valstybės narės užtikrina, kad prašymas nutraukti procesą anksčiau laiko būtų nagrinėjamas skubos tvarka, atsižvelgiant į bylos aplinkybes ir įvertinant teisę į veiksmingą teisinę gynybą bei teisę į teisingą bylos nagrinėjimą.

12 straipsnis

Prievolė įrodyti

Valstybės narės užtikrina, kad tais atvejais, kai atsakovas pateikė prašymą nutraukti procesą anksčiau laiko, ieškovas turi įrodyti, kad ieškinys nėra akivaizdžiai nepagrįstas.

13 straipsnis

Apskundimas

Valstybės narės užtikrina, kad nutartį, kuria atsisakoma arba sutinkama nutraukti procesą anksčiau laiko pagal 9 straipsnį, būtų galima apskųsti.

IV SKYRIUS

Teisių gynimo priemonės prieš piktnaudžiavimą teismo procesu

14 straipsnis

Priteisiamos bylinėjimosi išlaidos

Valstybės narės imasi priemonių, būtinų siekiant užtikrinti, kad ieškovui, kuris piktnaudžiauja teismo procesu dėl visuomenės dalyvavimo, būtų galima nurodyti padengti visas proceso išlaidas, įskaitant visas atsakovo patirtas teisinio atstovavimo išlaidas, išskyrus atvejus, kai tokios išlaidos yra pernelyg didelės.

15 straipsnis

Žalos atlyginimas

Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad fizinis ar juridinis asmuo, patyręs žalą dėl piktnaudžiavimo teismo procesu dėl visuomenės dalyvavimo, galėtų reikalauti atlyginti visą minėtą žalą ir ta žala jam būtų atlyginama.

16 straipsnis

Baudos

Valstybės narės nustato, kad bylą nagrinėjantys teismai, kuriuose pradedamas piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo procesas dėl visuomenės dalyvavimo, turėtų galimybę skirti veiksmingas, proporcingas ir atgrasomas baudas tą procesą pradėjusiai šaliai.

V SKYRIUS

Apsauga nuo trečiųjų šalių teismo sprendimų

17 straipsnis

Atsisakymo pripažinti ir vykdyti trečiosios šalies teismo sprendimą pagrindai

Valstybės narės įpareigojamos užtikrinti, kad būtų atsisakyta pripažinti ir vykdyti trečiosios šalies teismo sprendimą teismo procese dėl fizinio ar juridinio asmens, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta (buveinė) yra valstybėje narėje, visuomeninės veiklos, kaip akivaizdžiai prieštaraujantį viešajai tvarkai (*ordre public*), jeigu tas procesas būtų pripažintas akivaizdžiai nepagrįstu arba piktnaudžiaujamojo pobūdžio, jei jis būtų pradėtas valstybės narės, kurioje prašoma pripažinti arba vykdyti sprendimą, teismuose ir tie teismai būtų taikę savo teisę.

18 straipsnis

Jurisdikcija nagrinėti ieškinius dėl trečiųjų šalių teismo sprendimų

Valstybės narės užtikrina, kad tais atvejais, kai trečiosios šalies teisme prieš fizinį ar juridinį asmenį, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta (buveinė) yra valstybėje narėje, pradedamas piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo procesas dėl visuomenės dalyvavimo, tas asmuo galėtų savo nuolatinės gyvenamosios vietos teismuose prašyti atlyginti žalą ir išlaidas, patirtas dėl proceso trečiosios šalies teisme, neatsižvelgiant į trečiojoje šalyje nagrinėtos bylos ieškovo nuolatinę gyvenamąją vietą.

VI SKYRIUS

Baigiamosios nuostatos

19 straipsnis

Ryšys su 2007 m. Lugano konvencija

Ši direktyva neturi poveikio 2007 m. spalio 30 d. Lugane pasirašytos Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo taikymui.

20 straipsnis

Peržiūra

Valstybės narės pateikia Komisijai visą svarbią informaciją apie šios direktyvos taikymą iki [5 metai nuo perkėlimo į nacionalinę teisę dienos]. Remdamasi pateikta informacija, Komisija ne vėliau kaip [6 metai nuo perkėlimo į nacionalinę teisę dienos] pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai šios direktyvos taikymo ataskaitą. Ataskaitoje pateikiamas piktnaudžiavimo teismo procesu dėl visuomenės dalyvavimo raidos ir šios direktyvos poveikio valstybėse narėse vertinimas. Prireikus prie ataskaitos pridedami dalinio šios direktyvos keitimo pasiūlymai.

21 straipsnis

Perkėlimas į nacionalinės teisės aktus

1. Valstybės narės ne vėliau kaip [2 metai nuo šios direktyvos įsigaliojimo dienos] priima įstatymus ir kitus teisės aktus, būtinus, kad būtų laikomasi šios direktyvos. Jos nedelsdamos pateikia Komisijai tų teisės aktų nuostatų tekstą.

Valstybės narės, priimdamos tas nuostatas, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.

2. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų nacionalinės teisės aktų pagrindinių nuostatų tekstus.

22 straipsnis

Įsigaliojimas

Ši direktyva įsigalioja dvidešimtą dieną po jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

23 straipsnis

Adresatai

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje

Europos Parlamento vardu
Pirmininkė

Tarybos vardu
Pirmininkas